WORLD FORUM ON ACADEMIC INNOVATION AND DIGITAL LITERACY

CEFR STANDARTLARINING RAQAMLI TA'LIM TIZIMLARIDA QO'LLANILISHI

Sabirova Dilnoza Ulug'bekovna

Toshkent Axborot Texnologiyalari Universiteti talabasi

Email: sabirovadilnoza2005@gmail.com

Telefon: +998 (94) 088 55 24

Annotatsiya: Raqamli ta'lim tizimlarining rivojlanishi xorijiy tillarni o'qitish jarayonida yangi imkoniyatlarni yaratib, standartlashtirilgan baholash tizimlariga bo'lgan ehtiyojni yanada oshirmoqda. Ushbu maqolada CEFR (Common European Framework of Reference for Languages) standartlarining raqamli ta'lim tizimlarida qo'llanilishi va ularning ahamiyati tahlil qilinadi. CEFR mezonlari til ko'nikmalarini A1–C2 darajalar asosida aniq belgilab berishi bilan birga, o'quvchilarning bilim darajasini obyektiv baholash va individual o'quv yo'nalishini shakllantirish imkonini yaratadi. Maqolada CEFR standartlarining onlayn test tizimlari, sun'iy intellekt asosidagi o'quv platformalari va adaptiv ta'lim muhitlariga integratsiya qilinishi yoritiladi. Shuningdek, ushbu yondashuvning ta'lim samaradorligini oshirishdagi roli va o'quvchilarning mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirishga ta'siri tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: CEFR, raqamli ta'lim, til o'qitish, baholash tizimi, sun'iy intellekt, onlayn platforma, kompetensiya, adaptiv ta'lim.

Abstract: The development of digital education systems has created new opportunities in foreign language teaching and has increased the demand for standardized assessment frameworks. This article analyzes the application and significance of the CEFR (Common European Framework of Reference for Languages) standards in digital education systems. CEFR provides a clear structure for language proficiency levels from A1 to C2, enabling objective assessment of learners' language

skills and supporting the design of individualized learning paths. The article discusses the integration of CEFR standards into online testing systems, artificial intelligence-based learning platforms, and adaptive learning environments. It also examines the role of this approach in improving educational effectiveness and enhancing learners' autonomous learning skills.

Keywords: CEFR, digital education, language teaching, assessment system, artificial intelligence, online platform, competence, adaptive learning.

Аннотация: Развитие цифровых образовательных систем создало новые возможности в обучении иностранным языкам и усилило потребность в стандартизированных системах оценивания. В данной статье анализируется применение и значение стандартов CEFR (Common European Framework of Reference for Languages) в цифровых образовательных системах. CEFR обеспечивает чёткую структуру уровней владения языком от A1 до C2, что позволяет объективно оценивать языковые навыки обучающихся и формировать индивидуальные образовательные траектории. В статье рассматривается интеграция стандартов CEFR в онлайн-системы тестирования, образовательные платформы на основе искусственного интеллекта и адаптивные обучающие среды. Также анализируется роль данного подхода в повышении эффективности обучения и развитии навыков самостоятельного обучения у студентов.

Ключевые слова: CEFR, цифровое образование, обучение языкам, система оценивания, искусственный интеллект, онлайн-платформа, компетенция, адаптивное обучение.

Kirish

Zamonaviy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi o'quv jarayonini tashkil etish va baholashga nisbatan yangi yondashuvlarni shakllantirmoqda. Xususan, xorijiy tillarni o'qitishda an'anaviy usullardan raqamli platformalar va

avtomatlashtirilgan baholash tizimlariga o‘tish jarayoni tezlashmoqda. Bu esa ta’lim sifatini oshirish, o‘quv jarayonini individuallashtirish va natijalarni yanada aniqroq tahlil qilish imkonini bermoqda.

Shu jarayonda CEFR (Common European Framework of Reference for Languages) standartlari xalqaro miqyosda til bilish darajasini aniqlash va baholashning asosiy mezoni sifatida muhim o‘rin egallaydi. CEFR A1 dan C2 gacha bo‘lgan darajalar orqali o‘quvchilarning til ko‘nikmalarini tizimli va aniq baholash imkonini beradi. Bu esa turli ta’lim muassasalari va raqamli platformalarda yagona standart asosida ishlashga zamin yaratadi.

Raqamli ta’lim tizimlarining keng joriy etilishi CEFR mezonlarini onlayn testlar, elektron ta’lim platformalari va sun’iy intellekt asosidagi o‘quv tizimlariga integratsiya qilish zaruratini yuzaga keltirdi. Natijada o‘quvchilarning til darajasini tezkor aniqlash, ularning kuchli va zaif tomonlarini tahlil qilish hamda individual o‘quv yo‘nalishlarini shakllantirish imkoniyati paydo bo‘ldi.

Ushbu maqolaning maqsadi CEFR standartlarining raqamli ta’lim tizimlarida qo‘llanilish jarayonini tahlil qilish, ularning ta’lim sifatini oshirishdagi o‘rni va ahamiyatini yoritish hamda zamonaviy texnologiyalar bilan integratsiyasining istiqbollarini ko‘rsatib berishdan iboratdir.

Asosiy qism

CEFR standartlari raqamli ta’lim tizimlarida til o‘qitish va baholash jarayonini yagona mezon asosida tashkil etish imkonini beruvchi muhim asosiy hujjat hisoblanadi. Ushbu tizim til ko‘nikmalarini A1 dan C2 gacha bo‘lgan darajalarga ajratib, har bir bosqich uchun aniq lingvistik kompetensiyalarni belgilaydi. Raqamli muhitda esa bu mezonlar o‘quv jarayonini avtomatlashtirish va standartlashtirishga xizmat qiladi.

Raqamli ta’lim tizimlarida CEFR asosida ishlovchi platformalar odatda uch asosiy funksiyani bajaradi: baholash, tahlil qilish va o‘quv materiallarini tavsiya etish. Birinchi bosqichda foydalanuvchining til darajasi testlar yoki topshiriqlar orqali

aniqlanadi. Keyingi bosqichda tizim natijalarni tahlil qilib, o‘quvchining kuchli va zaif tomonlarini belgilaydi. So‘ngra uning darajasiga mos o‘quv materiallari va mashqlar tavsiya etiladi.

Sun’iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi CEFR standartlarini yanada samarali qo‘llash imkonini bermoqda. AI asosidagi tizimlar yozma va og‘zaki javoblarni avtomatik tahlil qilib, grammatik, leksik va uslubiy xatolarni aniqlaydi. Shu orqali o‘quvchilarga individual fikr-mulohaza beriladi va ularning o‘z ustida ishlash jarayoni tezlashadi. Bunday yondashuv an’anaviy baholash tizimlariga nisbatan ancha tezkor va obyektiv hisoblanadi.

Bundan tashqari, CEFR raqamli ta’lim tizimlarida adaptiv o‘qitish modelini shakllantirishda ham muhim rol o‘ynaydi. Adaptiv tizimlar o‘quvchining javoblariga qarab topshiriqlar murakkabligini moslashtiradi va uning rivojlanish darajasini doimiy kuzatib boradi. Bu esa individual yondashuvni ta’minlab, har bir o‘quvchining o‘z tezligida o‘qishini imkonli qiladi.

CEFR standartlarining yana bir muhim jihati — ta’lim jarayonini xalqaro standartlarga moslashtirishdir. Raqamli platformalarda CEFR asosida tashkil etilgan baholash tizimlari turli mamlakatlardagi ta’lim natijalarini solishtirish va yagona mezon asosida sertifikatlash imkonini beradi. Bu esa o‘quvchilarning akademik va professional harakatchanligini oshiradi.

Umuman olganda, CEFR standartlari raqamli ta’lim tizimlarida nafaqat baholash vositasi, balki butun o‘quv jarayonini boshqaruvchi metodik asos sifatida xizmat qiladi. Ular yordamida ta’lim jarayoni yanada tizimli, shaffof va samarali tashkil etiladi.

Xulosa

CEFR standartlari raqamli ta’lim tizimlarida til o‘qitish va baholash jarayonini yagona xalqaro mezon asosida tashkil etishda muhim o‘rin egallaydi. Ular o‘quvchilarning til darajasini aniq belgilash, o‘quv jarayonini tizimlashtirish hamda

natijalarni obyektiv baholash imkonini yaratadi. Shu jihatdan CEFR zamonaviy raqamli ta’limning asosiy metodik tayanchlaridan biri hisoblanadi.

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, CEFR standartlarining onlayn platformalar va sun’iy intellekt tizimlariga integratsiya qilinishi ta’lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Bunday tizimlar o‘quvchilarga individual yondashuv asosida o‘quv materiallarini taqdim etadi, ularning kuchli va zaif tomonlarini aniqlaydi hamda mustaqil o‘rganish jarayonini qo‘llab-quvvatlaydi.

Shuningdek, CEFR asosida ishlovchi raqamli ta’lim tizimlari xalqaro ta’lim standartlariga moslashish, o‘quv natijalarini taqqoslash va sertifikatlash jarayonini osonlashtiradi. Bu esa o‘quvchilarning akademik mobilligini oshirishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, CEFR standartlarining raqamli ta’lim tizimlarida qo‘llanilishi zamonaviy ta’lim jarayonini yanada shaffof, samarali va interaktiv qilishga xizmat qiladi hamda kelajakda ta’lim sifatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Council of Europe. *CEFR Companion Volume with New Descriptors*. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2020.

2. Baker, Colin. *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*. Multilingual Matters, 2011.

3. Laurillard, Diana. *Teaching as a Design Science: Building Pedagogical Patterns for Learning and Technology*. Routledge, 2012.

4. Selwyn, Neil. *Education and Technology: Key Issues and Debates*. Bloomsbury Academic, 2011.

5. Holmes, Wayne. *Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning*. Centre for Curriculum Redesign, 2019.

6. Luckin, Rose. *Intelligence Unleashed: An Argument for AI in Education*. Pearson, 2016.

7. Chapelle, Carol A.. *Computer-Assisted Language Learning*. Cambridge University Press, 2001.

8. Jalolov J. J. *Chet til o‘qitish metodikasi*. Toshkent: O‘qituvchi, 2012.

9. Ishmuhamedov R. J., Yuldashev M. *Ta’limda innovatsion texnologiyalar*. Toshkent: Iste’dod, 2013.